

TINE LOGAR

SOLBICA (STOLVIZZA; OLA 1)

1. INVENTAR

1.1. Vokalizem

1.11. Akcentuirani vokalizem

i			u		j	ü
ɛ			ɔ		+ ɛ	ɔ
e	ə	o				
a						

1.111. Fonema /ɛ ɔ/ sta širša kot slovenska knjižna /ɛ: ɔ:/

1.12. Neakcentuirani vokalizem

i			u		j	ü
e	ə	o		+ ɛ	ɔ	
a						

1.2. Konzonantizem

1.21. Zvočniki

w		m
v		
l	r	n
j		ń

1.211. /j/ ima fonetično vrednost /j/.

1.22. Nezvočniki

p	b	f
t	d	
c	ʒ	s
č		š
ć	ž'	ž
k	g	

1.221. /ʒ ž'/ sta fonema, ki se pojavljata v izposojenkah.

1.222. Namesto /ć/ se pogosto sliši [t̪].

1.3. Prozodijska

- 1.31. Akcentsko mesto v besedah je svobodno.
- 1.32. Akcentuirani vokali so fonetično daljši kot neakcentuirani.
- 1.33. Akcent je dinamičen.
- 1.34. Akcentuirani /i ɿ e œ/ so fonetično krašči kot drugi akcentuirani vokali.
- 1.35. Inventar prozodemov obsega torej akcentuirane in neakcentuirane silabeme ('V V).

2. DISTRIBUCIJA

2.1. Vokalizem

2.11. Akcentuirani vokalizem

- 2.111. Akcentuirani vokali se pojavljajo v vseh besednih, zlogih razen /i u ɛ e œ/, ki se ne govore v vzglasju, in /ə/, ki se v vzglasju pojavlja samo v poziciji pred /r/ ('oba, 'erm, 'awor, 'ora, 'iša, 'ut, 'ost, 'ža'ni, 'bu, 'rę, 'lø otro'ce, d'r'a, na ə'r'te, ma'mo, dər'ži, kos'tu, pa're, ča'lø).
- 2.112. /a/ se ne pojavlja v poziciji pred ali za /n m/.
- 2.112. Neakcentuirani /i ɿ e œ/ se pojavljajo samo v besedah z enim od akcentuiranih zasoplih vokalov (vokalna harmonija).

2.2. Konzonantizem

2.21. Zvočniki

- 2.211. V poziciji pred neakcentuiranim /a e/ se pojavljata /w/ in /v/ (spa'duwa, obo'shuwa, žva'rjina, 'vijavarjica; k'rawen, vi'rjuwel, k'rave).

- 2.212. V poziciji pred /i/ se pojavlja samo /v/, v poziciji pred akcentuiranim /u o/ pa samo /w/.
- 2.213. V poziciji pred konzonzantom in pred pavzo se pojavlja [u] kot pozicijska varianta /w/ (k'rau, 'ouca, k'raume).
- 2.214. V poziciji pred pavzo je /m/ redek (samo v nom. akuz. sg. samostalnikov).

2.22. Nezvočniki

- 2.221. V poziciji pred pavzo se zveneči nezvočniki ne pojavljajo.
- 2.222. /x/ je redek konzonzant. Pojavlja se samo v poziciji pred /k t/ ('noxta, 'laxta, te 'lexka, te 'mixka, ž'laxta).
- 2.223. /g/ se pojavlja samo v nekaterih redkih sposojenkah, v domačih besedah ga ne govorijo ('muzgala).

3. IZVOR

3.1. Vokalizem

3.11. Akcentuirani vokalizem

- i ← ē: (m'liko, k'ris, 'ri ,greh', s'vića)
 - ← e: ('lit, mo'žin (3. pl.)
 - ← ə: v poziciji pred in za /n m/ ('din ,dan', 'mi ,mah')
 - ← akcentuirani ə v nezadnjem besednjem zlogu pred /n m/ ali za njima (u'zimen)
 - ← e: v poziciji ob /n m/ ('mijek ,mehek', te 'mixko, 'rin)
 - ← predakcentski ə pred /n m/ ali za njima po premiku dolgega cirkumfleksa s sledečega zloga nanj ('miso)
 - ← a:j (d'vistə)
- u ← o: ('nuć, 'kust, 'sul, 'bus, 'nui ,gnoj')
 - ← q: in akcentuirani q v poziciji za /n m/ ('muš, 'muka, se 'mutə)
 - ← včasih ʃ: ('vuk, 'sunca, 'sunčaca)
 - ← akcentuirani i in i: v skupinah umi, ubi (se u'muwa, 'muj se, u'mula)
- ɛ ← ə: ('tēst, 'vēs)
 - ← akcentuirani ə v nezadnjem besednjem zlogu ('tēšća, 'pēsjə, 'vēskə, u'sene ,vsahne')
 - ← e: ('zēc, 'lēda ,gleda', t'rēsen, 'rē ,gre')
 - ← akcentuirani ə v nezadnjem besednjem zlogu ('sēdnot ,sesti', 'lēnot ,leči', ta'lēta)
 - ← predakcentski ə po premiku dolgega cirkumfleksa s sledečega zloga.
- ø ← q: ('köt, 'dōp, 'pöt, 'kōs, 'qbec, 'gobec')
 - ← akcentuirani q ('tōča, 'qba ,goba')
 - ← predakcentski q po premiku dolgega cirkumfleksa s sledečega zloga nanj ('zobjə)
 - ← ʃ: skupaj z /l/ ('tolst, 'tolčen, 'tolkel)
 - ← predakcentski ʃ po premiku akcenta s končnega kratkega zloga nanj ('bōla ,bolha', 'sōlza')
 - ← včasih ʃ: skupaj z r ('wōrtec, 'wōr ,vrh', za'wōržə)

- e ← akcentuirani i v zadnjem besednjem zlogu (m'len, pata'len, kro'pet, ta'čet, teči', o'det, hoditi', no'če, kon'ce)
 - ← akcentuirani a v zadnjem zaprtem besednjem zlogu ('les, kos'ten, zd'reu; inf. s'pet, 'net, gnati', 'det)
 - ← akcentuirani a ← e v zadnjem zaprtem besednjem zlogu ('pes, 'nes, 'deš, zala'nec, 'bes bezeg')
 - ← akcentuirani e v zadnjem besednjem zlogu ('zet, m'le ,mene', ta'be, ta'le)
- o ← akcentuirani u v zadnjem besednjem zlogu (k'ro ,kruh', kop, 'čot, otro'ko, wo'lo, i'to ,tu')
 - ← akcentuirani o v zadnjem besednjem zlogu (st'rok)
 - ← a: in akcentuirani a v nezadnjem besednjem zlogu pred /n m/ ali za njima (k'lonec, 'mote, po'dona ,podgana', 'moćija ,mačeha')
 - ← včasih akcentuirani e v zadnjem zaprtem zlogu (ko'tol, ta'rok, o'ón ,ogenj')
 - ← akcentuirani i v zadnjem zaprtem zlogu v skupinah umi-, ubi-(um'wot, ub'wot)
- a ← a: (t'rawa, d'ra ,drag')
 - ← akcentuirani a v nezadnjem besednjem zlogu ('žaba, d'laka, b'rater)
 - ← akcentuirani a v zadnjem odprttem besednjem zlogu (š'la, pač'a'na)
- ə ← včasih akcentuirani i v zadnjem besednjem zlogu ('sət, 'nət, a'zək, va'lək, ta'cə ,teci')
- ɛ: in akcentuirani ɛ skupaj z /r/ ('tərn, 'bərdo, 'ərm ,grm', 'mərvice, 'ərdə ,grdi', 'pərst')
 - ← predakcentski ɛ po premiku akcenta z dolgocirkumflektiranega sledčega zloga ('sərcə)
- i: (t'rj, t'rjəsta ,trideset', kost'rjš, te'sitə, pl. ko'rjita)
 - ← i po premiku akcenta s končnega kratkega zloga ('jila ,igla')
 - ← akcentuirani i v nezadnjem besednjem zlogu (li'sica, prapa'līca, 'rjiba, ko'rjito)
 - ← predakcentski i po premiku akcenta z dolgocirkumflektiranega sledčega zloga ('vjer ,vihar')
 - ← včasih ē: ('nizdo ,gnezdо', z'vizda, 'pisek)
- u: ('ruška ,hruška', k'juč, ključ', 'sū ,suh')
 - ← akcentuirani u v nezadnjem besednjem zlogu ('muša ,muha', 'rušica, 'uda ,huda')
 - ← predakcentski u po premiku akcenta z dolgocirkumflektiranega sledčega zloga ('uho ,uho', 'judə ,ljudje')
- ě ← akcentuirani ě (m'reža, mad'vet, sma'reka, 'cesta, st'rea, ko'leno)
 - ← predakcentski ě po premiku akcenta z dolgocirkumflektiranega sledčega zloga ('seno, 'lepo, 'lesen)
 - ← akcentuirani e ('pekel, 'nesel, 'seden, 'rebra, za'len, pa'čen, ba're ,bere')
 - ← predakcentski e po premiku akcenta z dolgocirkumflektiranega sledčega zloga ('jesen, 'jezaro, 'nēbō, 'bęcula, 'pępel, 'vesel, 'dęvet, 'deset, z 'vęčara)
 - ← predakcentski ə po premiku akcenta z dolgocirkumflektiranega sledčega zloga ('mea 'maha')
 - ← včasih predakcentski e po premiku akcenta s kratkega končnega zloga ('zemja')

- o ← akcentuirani o ('dōber, 'ōsen, ḡt'rōk, s'tōl, pa'tōk, p'rōse, 'nōsə, 'odə 'hodi', srab'rō, urata'nō, ok'nō, ča'lō, d'nō)
 ← predakcentski o po premiku akcenta z dolgocirkumflektiranega sledečega zloga ('kōkoš, 'olop 'golob', 'kōren, 'ōkō, 'bolen)
 ← včasih predakcentski o po premiku akcenta s kratkega končnega zloga ('ōra 'gora', 'kōsa, 'rōsa)

3.12. Neakcentuirani vokalizem

- i ← neakcentuirani i razen v izglasnem odprttem zlogu (li'sīca, 'jaščarica, 'žabica, čēr'nīčica, ta'lētin)
 ← neakcentuirani e ē po vokalni harmoniji
 u ← neakcentuirani u razen v izglasnem odprttem zlogu (jud'mīj 'ljudmi', ju'nok, u'čī)
 ← včasih predakcentski o (ku'žof ,kožuh', ku'nōt)
 ← predakcentski ɿ (bu'li 'bolh', sul'zi)
 ← včasih predakcentski ɔ (su'sēt, su'sēda)
 e ← cirkumflektirani e: po premiku akcenta nazaj ('vēsel)
 ← ē v poakcentskih zaprtih zlogih ('žīvel)
 ← ę v izglasju ('līpe, k'jūče, 'kōse)
 ← a v poakcentskih zaprtih zlogih ('pīsel, 'dēlet, p'rōdel, 'dilen)
 ← ə v poakcentskih zaprtih zlogih (ə→a→e) (s'ladek, 'pētek, nēsel, 'mūtec)
 ← ə v predakcentskem zlogu (ə→a→e) (dež'ńa)
 o ← o (bo'beć, mo'tīka, ko'pel, 'sīto, m'līko)
 ← u v odprttem končnem zlogu ('sino, b'rattro, 'ta na 'lazo)
 ← ɔ (st'reo, 'kūo ,kugo', lo'pato, ko'dijo 'kodeljo', ȳz'dinol, se z'mērnol)
 ← ɿ skupaj z /l/ ('jabolko)
 ← včasih ə (mo'la 'megla')
 ← včasih ɿ skupaj z r (vor'sē, wo'ra 'vrha)
 ← včasih ē (sono'sēk)
 ← a v poziciji pred /m/ in istozložnim /v/ (flo'min, lou'nīk 'glavnik')
 a ← a razen v končnem zaprttem zlogu ('sika, p'raa 'praga', zd'rava)
 ← ē e v predakcentskih in poakcentskih zlogih (ba'līca, sa'kīra, srab'rō, ca'dī, s'taramo, ȳča'nīca, raša'tō, ba'sida, va'līka, ta'ta, za'lēn, pa'čē)
 ← predakcentski ę (a'zēk ,jezik', kla'čī, sa'dīn)
 ← včasih o v predakcentskih zlogih (klaba'sīca, la'bōk ,globok')
 ə ← i v poakcentskih zlogih ('vinčē, 'nīte, o'čomē, te 'tolstē, 'cipe, zēs k'jūčē 's ključi', ȳ'cipēt, 'gđen)
 ← izglasni e ē (k'jūčavē, 'sinavē; 'sunčē, 'murjē, 'pojē ,polje'', d'rivē)
 ← ɿ skupaj z /r/ (tēr'pot, čēr'nīčica)
 ī ū ē ɔ se pojavljajo za /i u e ē o/ v poziciji pred ali za zlogi z akcentuiranimi ī ū ē ɔ po pojavu rezijanske vokalne harmonije.

3.2. Konzonantizem

3.21. Zvočniki

- 3.211. Zvočniki so nastali iz ustreznih izhodiščnih slovenskih, poleg tega pa še:
 w ← protetični w pred /u q/ ('wūo 'uho', 'wūm, 'wūra, se 'wūčē, 'wō-
 zek, 'wōol)

- v ← p v poziciji pred /t/ v vzglasju (*u'tec*)
 v ← w v poziciji pred sprednjimi vokali in a ← e, ē, ę, vendar ne pred
 e ← a (*k'rawen*, *s'nuwet*)
 n ← m v poziciji pred pavzo (razen v nom. sg. samost. m. sp.)
 ← ę: skupaj z i ('vinča)
 l ← n v skupini mn (m'le, m'lę, m'lu)
 j ← ī ('parkej, 'voja, ko'dija, k'juč)
 ← v hiatu po onemitvi medvokalnega /x/ ('dijet 'dišati', 'mijek 'me-hek')
 ← sekundarni j v poziciji za vokalom in pred /s/ z/ (*ža'leizo*, 'šejst,
 ž'lejza)

3.22. Nezvočniki

- 3.221. Nezvočniki so nastali iz ustreznih izhodiščnih slovenskih glasov. Nezveneči nezvočniki so nastali tudi po asimilaciji na sledeče nezveneče nezvočnike, in obratno, zveneči na enak način iz nezvenečih. Pred pavzo so zveneči nezvočniki postali nezveneči.

Razen tega pa še:

- ž ← v izposojenkah iz furlanščine
 ź ← v izposojenkah iz furlanščine (*ža'nar*)
 č ← t ('pišča)
 ← v izposojenkah iz furlanščine (*čača'dor*)
 x ← k g v poziciji pred /k t/ (*te'mixkə*, *te'léxkə*, 'noxta)

3.3. Prozodija

- 3.31. Akcentsko mesto sta utrdila naslednja akcentska premika:

Premik akcenta z dolgocirkumflektiranega končnega in nekončnega zloga za en zlog nazaj ('seno, 'lešen, 'oko, 'kokos) Sporadičen premik akcenta s kratkoakcentuiranega končnega zloga na predakcentski zlog z o ('kosa, 'ora) Na splošno pa je ohranjena končna akcentuacija v besedah tipa sest'ra, vo'da in mög'la kot tudi v besedah z zaprtim kratkoakcentuiranim končnim zlogom (po'tok, ze'len).

- 3.32. 'V ← Ž:

- ← Ž: v enozložnih besedah
 ← po premiku akcenta z dolgega cirkumflektiranega zloga na predakcentski zlog
 ← 'V (skrajšan stari dolgi akut in novi kratki akut) ('repa, 'nesel)
 ← sporadično po premiku akcenta s kratkoakcentuiranega končnega zloga na predakcentski zlog z o/ ('kosa, 'ouca)

3.4. Izguba glasov

- 3.41. Izgube vokalov govor ne pozna.

- 3.42. Od konzonantov so se izgubili /g x j/, pri čemer se je /j/ izgubil redko, /x/ razen v poziciji pred /t k/ vedno, /g/ pa vedno, razen v novejših sposojenkah iz furlanščine ('mužgal') ('ru 'rog', 'roa, 'glop, 'oba, o'ońi 'ogenj', 'lawa, s'taraa 'starega'; 'ruška 'hruška', o're 'oreh', 'kya, 'su; a'zək 'jezik'; te'mixkə, te'léxkə, 'noxta).